

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishda o'qituvchining o'rni

Normamatova Farzona Nurali qizi

TISU Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2 bosqich talabasi

Ilmiy rahbar : TISU Maktabgacha va

boshlang'ich ta'lim kafedrası dots.v.b, p.f.f.d(PhD) S. Q. Eshboyeva.

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishda o'qituvchining roli, kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali usul va metodlardan foydalanish haqida ma'lumot berilgan.

KALIT SO'ZLAR: O'qituvchi ,kreativ, boshlang'ich sinf o'quvchilari, qobiliyat, iqtidor, iste'dod, texnologiya, metodlar , rivojlantirish

Kreativlik so'zini ilk bor 1922-yilda AQSh olimi D.simpson tomonidan qo'llanilgan. Ushbu atama orqali shaxs qolipdagi stereotip, odatiy tafakkurdan voz kechish qobiliyatini ta'riflagan. Kreativlik bu insonning shaxsiy xususiyati bo'lib, uning o'z-o'zini muntazam takomillashtirishi va rivojlantirishi bilan bog'liq tushunchadir. Adabiyotlardan Kreativlik (lotincha "create" yaratish "creative" yaratuvchi, ijodkor)- individning yangi g'oyalarni ishlab chiqarishga tayyorlikni tavsiflovchi hamda mustaqil omil sifatida iqtidorlikning tarkibiga kiruvchi ijodiy qobiliyat ekanligi o'rganildi. Shuningdek shaxsning kreativligi uning tafakkurida, muloqotida, his tuyg'ularida muayyan faoliyat turlarida namoyon bo'lishi bilan birga o'quvchilarning mustaqil izlanishlarida yuzaga chiqadi. Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar ta'lim sohasida ham bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda. Ta'lim sohasidagi izlanishlar natijasi shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarda mustaqil fikr, ijodkorlik, iqtidor va iste'dod kabi qobiliyatlarni rivojlantirishda, o'z kasbining ustasi bo'lmish pedagoglarga bog'liqdir. O'qituvchi o'quvchi bilan doimiy ravishda ta'lim-tarbiya ishlarini olib borish hamda dars jarayonida o'qituvchi o'quvchilar bilan hamkorlik qilish natijasida ularning intellektual salohiyatlarini oshirib boradi. Bolalarda kreativlikni rivojlantirishda dars mobaynida o'qituvchilar o'quvchilarning ba'zi bir xolatlariga ham e'tibor qaratishi lozim.

1. Ular tomonidan ko'p savollar berilishini rag'batlantirish va bu odatni qo'llab-quvvatlash va o'z o'rnida javobini keltirish.

2. Bolalarning mustaqil faoliyatini rag'batlantirish, mantiqiy savollar berish va ularda javobgarlikni kuchaytirish har qanday holatda ham o'ziga ishonch bildira olishi.

3. O'qituvchi bolalarning qiziqishlariga e'tibor qaratishi va ular bilan do'stona munosabatga kirisha olishi talab etiladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari orasida shunday o'quvchilar ham borki, ularda kreativlikni rivojlanishiga to'sqinlik qiladigan qarashlari, xususiyatlari ham uchrab qoladi misol tariqasida shularni aytib o'tishimiz mumkinki.

1. O'zini tavakkal olib qochishi va tavakkal qilishdan qo'rqishlari.
2. Shaxs fantaziyasi va tasavvurining yuqori baholanmasliklari.
3. Boshqalarga tobe bo'lishliklari.
4. Har qanday holatda ham faqat yutuqni o'ylashlari kabilar.

Boshlang'ich ta'lim bu har bir bolaning hayotida chuqur iz qondiruvchi ta'lim turidan biri bo'lib, ta'limning bu bosqichida zamonaviy pedagoglarga cheksiz mas'uliyat yuklaydi.

Ya'ni boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi hali ham muntazam izlanishni, maxsus o'rganishni talab etmoqda. Farzandning dunyoga kelishiga uning ota-onasi sababchi bo'lsa, ko'klarga ko'tarilishiga esa uning ustozlari sababchi bo'ladi. Shunday ekan o'quvchilar ham o'z-o'zidan kreativ bo'lib qolmaydi. Ularning kreativ qobiliyati ma'lum vaqt ichida izchil o'qib- o'rganish, o'z ustida ishlash, mustaqil ravishda ko'proq shug'ullanish orqali shakllantiriladi. Va asta-sekin takomillashib rivojlanib boradi. O'qituvchilar o'quvchilar bilan hamkorlikda ish yuritib ularning har bir fikrini inobatga olishi, o'quvchilar bilan do'stona munosabga kirisha olishi ularning orzu istaklari bilan tanishib chiqishi va orzulari yo'lida yaxshi o'qib harakat qilishi, orzu istaklariga erisha olishiga ishonirishi kabi muhim vazifalarni bajarish orqali o'quvchilarni o'zgacha yondashuvli ya'ni kreativ bolishlariga erishish mumkin. Kreativ fikrlovchi insonlar biron bir manzarani o'zgacharoq tasavvur etadi, hech kim ilg'amagan jihatlarni payqay oladi. Mana shunday kreativ tafakkurni rivojlantirish tashkil etilgan darsning qaysi metod va usullardan foydalanganlik darajasiga bog'liq bo'ladi. Bunda esa interfaol usullar yaqindan yordan beradi. Interfaol ta'lim turlaridan biri – kreativ ta'limdir. Kreativ usulda o'tilgan mavzuni o'quvchi to'liq o'zlashtirishi bilan birga, ijodkorlik qobiliyatini ham rivojlantiradi. Agar o'quvchida she'r yozishga moyillik bo'lsa, u ijodiy matnni she'r orqali ham ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladi. Ko'rib turganimizdek, bu kabi metodlar

o'quvchida tezkorlik, shu bilan birga, kreativ kompetensiyani shakllanishida ham muhim rol o'ynaydi. Agar bunday usullardan ko'proq foydalanilsa, har qanday o'quvchi darsga qiziqadi, shu bilan birga kreativ qobiliyatga ham ega bo'ladi. Ona tilini o'qitishga kompetensiyaviy yondashuv yoshlarni til haqidagi bilimni oshirish barobarida muammoli vaziyatlarda bu bilimlardan o'rinli va maqsadli foydalana olish qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Shuning uchun o'qituvchidan o'z fani yuzasidan chuqur bilimga ega bo'lish bilan birga, ta'limdagi samarali metod va usullardan ham xabardorlikni talab etadi. Chunki kelajakdagi yangi innovatsiyalar va ixtirolarning barchasi aynan kreativ kompetensiya orqali vujudga keladi. Xo'sh, o'quvchini qanday ijodiy fikrlashga o'rgatish mumkin? O'quvchilarni erkin fikrlashga o'rgatish, darslarni yangi texnologiya va metodlar orqali o'tish o'quvchida bilim va ko'nikmalarni shakllantirish bilan birga ulardagi ijodiylik, yaratuvchanlik qobiliyatini ham shakllantirishga xizmat qiladi. Kreativlik — shaxsning muammoli vaziyatlardan tafakkuri orqali, takrorlanmas yo'l bilan chiqib ketish, unga ijodiylik bilan yondasha olish qobiliyati hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Eshboeva, S. K. Q. (2021). Use of people's oral creativity in the formation of ecological concepts of primary school students on a creative basis. *Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(10), 763-769.
2. Eshboyeva, S. (2022). Didactic possibilities of creative approach in forming ecological concepts in primary class students. *Conferencea*, 200-205.
3. Eshboeva, S. (2022). Creative approach to forming ecological concepts in primary class students.
4. Eshboyeva, S. Q., & Mirzaliyeva, Z. (2024, January). KREATIVLIK TUSHUNCHASINING TIPLARI VA IJODKORLIKNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI TALQINI. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON MEDICINE, SCIENCE, AND EDUCATION* (Vol. 1, No. 1, pp. 114-119).
5. Eshboyeva, S. K. Pedagogical Fundamentals of Improving the Creative Approach in the Formation of Ecological Concepts in Primary School Students. *International Journal of Innovative Analyses and Emerging Technology* | e-ISSN, 2792-4025.

6. Eshboeva, S. K. Technology for improving the creative approach to primary school students forming ecological concepts. Analytical journal of education and development ISSN, 2181-2624.
7. Safarova R.G. va boshqalar. Boshlang'ich talim konsepsiyasi. Toshkent-2014.
8. Qosimova K., Matchonov S., G'ulomova X.va boshqalar. Ona tili oqitish metodikasi. Toshkent – 2009.
9. G'afforova T., Shodmonov E., G'ulomova X. 1-sinf o'quvchilari uchun ona tili darsligi. Toshkent 2019 Sharq nashriyoti.]
10. Maftuna Shuhrat qizi Ziyaqulova, Feruza Abdullayevna Xayitova. Savod o'rgatish darslarida o'quvchilarning kreativ qobiliyatini shakllantirishda rasmlarning o'rni // Academic research in educational sciences. 2021. №7.
URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/savod-o-rgatishdarslarida-o-quvchilarning-kreativ-qobiliyatini-shakllantirishda-rasmlarning-o-rni> (дата обращения: 23.02.2023).
11. Ziyaqulova Maftuna Shuhrat qizi and Feruza Hayitova Abdullayevna, “THE ROLE OF PICTURES IN THE FORMATION OF STUDENTS 'CREATIVE ABILITY IN LITERACY LESSONS”, IEJRD - International Multidisciplinary Journal, vol. 6, no. 4, p. 3, Jul. 2021.
12. Ziyaqulova Maftuna Shuhrat qizi “ Enhancing creativity in the process of developing studentso speech “ The American Journal of Social Science and education Innovations (ISSN – 2689-100x) Published Published: June 28, 2021 | <https://doi.org/10.37547/tajssei/Volume03> Иссые06-24 IMPACT FACTOR 2021: 11. 857 OCLC – 1121105668 Pages: 140-143 Америка
13. Ziyaqulova Maftuna Shuhrat qizi, Rakhmatova Hamida Ismatillo qizi, “ Increasing Creativity by using Interactive methods in literacy teaching process” Analytical journal of education and development Science Box In Vol.1(2021): Analytical journal of education and development 5254-betlar Тошкент
14. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING AQLIY SALOHIYATINI HAMDA KREATIVLIGINI OSHIRISHDA MENTAL ARIFMETIKANING O'RNI M Ziyaqulova, S Ashurova, N Toshpulatova - Development and innovations in science, 2023
15. The importance of riddles in the development of students creativity in the learning process ZMS Qizi - Asian Journal Of Multidimensional Research, 2021

16. BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHLARINING LUG'ATLAR BILAN ISHLASH JARAYONIDA KREATIVLIGINI OSHIRISH MSQ Ziyaqulova, HIQ Raxmatova - Innovative, educational, natural and social sciences, 2021

17. Toshpulatova Niyokhon Shavkatjonovna// A Creative Approach to Teaching Geometry in the Primary Grades//International Journal on Orange Technologies//48-53-bet.